

FIGYELŐ

Szépirodalom

HORVÁTH PÉTER:
Bogárvérrel

Utópisztikus kép a 21. századból: M. S. mester *Mária látogatása Erzsébetnél* című festménye köszön vissza az óriásplakátokról, a metrókocsik koszlott, graffitikkal karcos üvegét Nyulacska sorsának aprócska bekezdései kendőzik el. 2011 júniusában egy ország várja izgatottan a könyvhetet, hiszen a sok kiváló újdonság között – minő szenzáció! – végre megjelenik „a magyar *Rózsa neve*”.

A kép a valóságban: a Kortársban, a Tiszatájban, az Alföldben és a Holmiban az elmúlt néhány évben már jelentek meg részletek a regényből, az e folyóiratokat olvasók egy része talán várta a teljes művet. Egy-egy interjú itt-ott a szerzővel, kellemes dedikálások a Vörösmarty téren, s persze szó sincs „a magyar *Rózsa nevé*ről”. Ami valójában nem baj, a megállapítás nem is különösebben helytálló, arra volna alkalmas csupán, hogy reklámszlogenként felkavarja egy jó regény körül az állóvizet.

Az izgalmas középkori kémtörténet, afféle korabeli politikai krimi a 15. század utolsó harmadának Magyarországon, Selmeceen játszó-

dik. Elbeszélője Andreas, a bicebóca, nyúlszájú, vézna, nincstelen fiú, aki tizenegy évesen árván marad, s útja a közeli domonkos kolostorba vezet. A szerencsétlent megtűrik, szolgálhatja a rend szerzeteseit, saját bőrén tapasztalhatja meg a keresztény testvéri szeretet minden megnyilvánulását. Nyulacska – így nevezi a fiút mindenki, aki ismeri – különös képességgel áldotta és verte meg az Isten: emlékezete híven megjegyyez mindent, amint valaha látott, hallott vagy olvasott. Bogárvérrel írja titkos feljegyzéseit arra a néhány lapra, amit sikerült elcsennie, s amikor mindegyik megtelik, egyszerűen felülírja a korábbiakat új jegyzeteivel.

A regény nyelve különös elegye a 21. századi és a némiképp korhű középkori beszédmódnak; mintha az elbeszélés mód tekintetében is a szent és a profán esszenciája, elmentmondásos viszonya jelenne meg, a könyv változatos jeleneteihez, eseményeihez hasonlóan.

A fiú nem mindennapi memóriája a rend apátjának figyelmét is felkelti, s ezekben a látszólag békés, ám a felszín alatt törékeny időkben, amikor Mátyás utódlása központi kérdés, kémet nevel Nyulacska-ból. A mindenütt csak láb alatt levő, je-

lentéktelen kolostorszolga felbecsülhetetlenül értékes információkat gyűjt az apátnak, akinek legnagyobb álma, hogy bármi áron újjáépítse a Katalin-templomot, ezzel hirdette Isten dicsőségét és a kolostor hatalmát a Mária-templomot és a plébániát preferáló selmeciek számára.

Nyulacska jó ideig nem ismeri fel, mire is használja őt pontosan az apátúr, éppen elegendő kihívás elé állítja saját helyének keresése. Bogárvérrel feljegyez mindent, nem tudván mi fontos és mi lényegtelen; mindent megtesz, hogy létének értelmét megtalálja. Folyamatosan figyel, kutat, szenved, kérdez és érez: megaláztatást, szenvedést, szerelmet, megvetést. Minden eseményről általa értesülünk, az ő szemszögéből látjuk az egész történetet, néha előre, máskor visszautazva az időben, mintha lapozgatnánk a később már csak a fiú elméjében teleírt lapokat: „A százhetvennegyedik lapnál tartok, de tudom, mi áll a huszadikon, harminchetediken. Bármelyiket lapozom fel a fejemben, előre is, hátra is belátom onnan az egészet. [...] Néha hurkot vet a zsinég, összegubancolódik az idő, hogy aztán megint kismuljon, s egyenesen vezessen tovább. Meddig? Amíg Isten napja világot nem gyújt a szememben.”

Bár a regény az első oldaltól az utolsóig izgalmas, cselekményes, a középkori kulissza hiteles és korhű, a *Bogárvérrel* kulcsa és aktualitása ezekben a mondatokban rejlik. Minden ember számára fontos

és gyötrelmesen megválaszolható – ha egyáltalán megválaszolható – kérdés, hogy mit keres ezen a világon, mire rendeltetett. Tudható, hogy Horváth Péter eredetileg M. S. mesterről tervezett nagyregényt írni, azonban olybá tűnik, Nyulacska ellopta a művész helyét, e

könyvben legalábbis: a mester ugyanis csak a történet végén kerül elő. Tudható azonban az is, hogy M. S. mester a következő regényben megfesti ama híres képeket, melyek majd a selmeci Katalin-templom főoltárát díszítik.

GÁSZ BOGLÁRKA

(*Noran Libro Kiadó, Budapest, 2011, 448 oldal, 3800 Ft*)

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ:
Tábori posta

Vári Fábíán László könyvének történetfüzérét az idegenben szolgáló, katonai éveit (jobbára) az NDK-ban töltő szerzői alteregó, Fábíán László első személyben megszólaló élmény-

beszámolóit teszik ki. Ugyanakkor a kötet szerzője „emlékezésként” pozicionálja alkotását, vagyis olyan műként, melynek leírt eseményei referenciális alappal bírnak, s noha e referenciális alap létezik, a történetek elbeszélője a műfaji választás következtében azt is vállalja, hogy műve nem a história szakemberének forrásfeltáró munkája lesz, hanem a személyiség szubjektív, elemzőbb portréja: viz-szatekintés.

Az időben előre haladó fejezetek során azonban nem csak a katonai életről kapunk beszámolót. Álomképekben, vágyakban és néha a jelen reflexiójaként feltűnik a múlt is: egyre többet tudunk meg az elbeszélő családi helyzetéről, szüleihez, nagyszüleihez fűződő viszonyáról, s töredékes megjegyzésekből rekonstruálhatjuk, milyen szerelmet, milyen életet hagyott hátra a kényszerű szolgálat miatt. Mert akkoriban – a '70-es években – Kárpátalján megesezt, hogy a főíránnyal nem egyező irodalmi kísérletek miatt kirúgtak valakit az egyetemről (nagyon diszkréten nem is kirúgásról, inkább vizsga-buktatásról beszélhetünk, melynek következtében a diáknak – az egyetem szabályzata szerint – a magyar szakról is távoznia kellett). Az irodalmi kísérleteknek (versírás),

valamint a kirúgásnak köszönhetően vonultatják be kötelező, két-éves szolgálatra a történet Laciját.

Az emlékezés jó része ebben a közegben, az otthontól elszakadt fiatalember szolgálati helyén játszódik, aki – nem tudni, a történet után hány évvel, vagy éppen milyen viszonyok között – felidézi, s akkurátus pontossággal újraértelmezi életének két esztendejét. Visszate-

kintéseinek egymásutánja azonban nem a folyamatos narratíva igényével lép fel; a számokkal tagolt fejezetekben ugyan – ha kellőképpen figyelünk – felfedezhetjük az egymást követő történetek időbeli különbségét, az elbeszélő mégsem arra koncentrál, hogy időérzékünket folya-

matossá tegye. Szerkesztésében és megszólalásában inkább az anekdotázó, a katonai élet részleteit közlétező elbeszélő modorát veszi fel, aki nagy érzékenységgel számol be társairól, az idegen nyelvi közegről, s a mindennapiságot megszakító különös eseményekről.

Szerkesztésének oka éppen abban keresendő, amit egyszer már átélt: hogy az olvasót – ahogy őt a szolgálat évei – valamelyest az időben elveszejtse, hogy nehezen tegye számára felfoghatóvá, melyik napnál is tart a katonáskodás. Ennek el-

lenére az elbeszélő mikroesemények (örökös, tábori tüzeset, újoncok érkezése vagy egy kazahsztáni hadgyakorlat) soha nem szürkék, a történet narrátora mindig megtalálja az eseményeknek azt a nézőpontját, ahonnan rátekintve egy-egy fejezetre nem unatkozhatunk. Társaival és feletteseivel az alkalmak legjavában megpróbál szót érteni, taglalja a nemzetiségek közötti feszültségek okait, rávilágít egy-egy konfliktushelyzet lelki indokoltságaira, s legfőként igyekszik megfigyelni önmagát: miért nem ír vissza otthon hagyott szerelmének, miért érzi úgy, hogy a nyelvileg idegen környezetben saját anyanyelve is átalakul? A regény legjobb pillanatai éppen azok, amelyekben az elbeszélő magára hagyottan igyekszik konstatálni lelkének és életérének szabályszerűségeit, s jobbára elnagyolt, „túlsorduló” fejezete éppen az, mikor honfitársára találva elődást tart az irodalomhoz és a magyar nyelvhez fűződő viszonyáról.

Vári Fábán László könyvét – ha irodalmi hagyományait keressük – nem csak a katonaregények sorába illeszthetjük. A hanghordozásában mindvégig választékos, ütemes, sokszor költői szófűzésbe hajló szöveg egy másik mű emléké (és értelmezését) is felidézi: Kuncz Aladár *A fekete kolostor* áét. Ahogy Kuncz regényének szereplői sem csak az elzárt élet reprezentánsai, hanem – nemzetiségükből kifolyólag – a kisebb-

ségi lét bemutatói is, úgy a *Tábori posta* Lacijának élete sem merül ki saját történetében; a magyar kisebbség történetét is hírül adja.

DÖMÖTÖR VILMOS

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2011, 298 oldal, 2500 Ft*)

KILIÁN LÁSZLÓ: *Tengeri*

„És mi van, ha több ember lakozik bennem? Ha több alakom van? Úgy egy személyiség, hogy több arca van. Sokszorozott énemmel tusakodom Hermesszel. Ehhez a sokszorozódáshoz kellenek álarcok, grimoirok, ráolvasások.” A kitárulkozás a költészet sajátja, a valódi önmegismerés útja azonban a regényírás. A szemérmes költőt nevezhetjük írónak, ugyanis elbújhat cselekményszálak és szereplők mögé, álarcot húzhat, megsokszorozhatja önmagát, hogy mindezzel kalandos utazásra csábítsa az olvasót: a megismerés és önmegismerés útjára.

Kilián László legújabb műve, a *Tengeri* című regény nemrégiben jelent meg a Baláca Könyvek sorozatban. A szerző „terápiás” regénynek nevezte művét, ezért teljesen feleslegesen mennénk bele különböző műfaji kérdésekbe, hiszen ennél jobban valóban nem le-